

Stenografični zapisnik

druge seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 21. junija 1888.

Nazoči: Prvosednik: deželnega glavarja namestnik Peter Grasselli. — Vladni zastopnik: e. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi članovi razun: knezoškof dr. Jakob Missia, baron Oton Apfaltrern, dr. vitez Karol Bleiweis, baron Leopold Lichtenberg, dr. Alfons Mosché, dr. Jožef Poklukar, deželni glavar grof Gustav Thurn-Valsassina.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika I. deželno-zborske seje dné 20. junija 1888.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 2. Poročilo finančnega odseka o konvertovanji kranjskega zemljiško-odveznega dolga (k prilogi 1.).

Obseg: Glej dnevni red.

Seja se začne ob 30. minuti čez 10. uro.

Stenographischer Bericht

der zweiten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 21. Juni 1888.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann=Stellvertreter Peter Grasselli. — Vertreter der k. k. Regierung: k. k. Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder, mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Baron Otto Apfaltrern, Dr. Karl Ritter v. Bleiweis, Baron Leopold Lichtenberg, Dr. Alfons Mosché, Dr. Josef Poklukar, Landeshauptmann Gustav Graf Thurn=Valsassina.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der I. Landtagsitzung vom 20. Juni 1888.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Beilage 2. Bericht des Finanzausschusses betreffend die Convertirung der krainischen Grundentlastungsschuld (zur Beilage 1.).

Inhalt: Sieh Tagesordnung.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Konstatujem sklepčnost slavnega zbora, otvarjam sejo ter pozivljam gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik o prvi seji tega zasedanja.

1. Branje zapisnika I. deželnozbornske seje dné 20. junija 1888.**1. Lesung des Protokoll'es der I. Landtags'sitzung vom 20. Juni 1888.**

(Tajnik Pfeifer bere zapisnik I. seje v slovenskem jeziku. — Secretär Pfeifer liest das Protokoll der I. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Ali je proti zapisniku kak ugovor? — Wird gegen die Fassung des Protokoll'es eine Einwendung erhoben?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ni ugovora, konstatujem, da je zapisnik o prvi seji tega zasedanja odobren.

2. Naznanila deželnozbornskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidentens:****Deželnega glavarja namestnik Grasselli:**

Naznaniti mi je, da sta poslanca baron Lichtenberg in dr. Mosché tudi danes zadržana udeležiti se seje, in da je zbolel še dr. vitez Bleiweis in zaradi tega zadržan udeležiti se seje.

Gospodje imajo pred sabo poročilo finančnega odseka o konvertovanji kranjskega zemljiškoodveznega dolga. O tem nam bode posvetovati se in sklepati. Pozivljam gospoda poročevalca, da ustno dopolnuje kratko pismeno svoje poročilo.

3. Priloga 2. Poročilo finančnega odseka o konvertovanji zemljiškoodveznega dolga (k prilogi 1.).**3. Beilage 2. Bericht des Finanzansschusses in Betreff Convertirung der krainischen Grundentlastungsschuld (zur Beilage 1.).****Poročevalec Šuklje:**

Slavni zbor! Finančni odsek mi je skazal nepričakovano čast, izbrati me poročevalcem o zadevi, katera je tako važna, da je za se predmet sedanjega deželnozbornskega zborovanja. Prevzel sem to nalogo, dobro vedoč, s kakimi težavami se mi bode boriti. Večletni referent o zemljiškoodveznem zakladu, častiti naš tovariš gospod dr. Mosché, je zadržan, kakor znate, po bolezni. Nagajiva osoda naklopila mu je baš v tem

trenutku to nezgodo, ko bi on s tega odličnega mesta z nekim popolnoma opravičenim ponosom mogel kazati na plodove one izredne marljivosti in izrednega truda, s kojim se je on baš tu istinito zasluge stekel za deželo našo.

Obrok, katerega sem imel od včeraj do danes, ni bil dovolj obširen, da bi mogel dobro prestudirati to samo po sebi jako težavno stvar. Ako se sedaj lotim te naloge, rečem naravnost, da sile moje ne zadostujejo, temveč, da sem primoran sklicevati se tu na prizanesljivost in naklonjenost mojih tovarišev, ki bodo blagovolili ozirati se na jako nepovoljno razmerje, v katerem se danes nahaja poročevalec finančnega odseka.

Finančni odsek stavlja Vam po svojem poročevalcu troje nasvetov. Prvi se tiče dogovora s c. kr. državno upravo in se glasi (bere — liest):

«1.) Da se prenaredi dogovor s c. kr. državno upravo z dné 29. aprila 1876, drž. zak. št. 72, gledé kranjskega zemljiškoodveznega zaklada, pritrjuje se novemu dogovoru, kot priloga navedenemu v § 1. zakonu z dné 17. junija 1888, drž. zak. št. —. Behufs Abänderung des Übereinkommens mit der k. k. Staatsverwaltung vom 29. April 1876, R. G. Bl. Nr. 72, betreffend den krainischen Grundentlastungsfond, wird dem im § 1 des Gesetzes vom 17. Juni 1888, R. G. Bl. Nr. — als Beilage aufgeführten neuen Übereinkommen die Zustimmung ertheilt.»

Ne bodem segal tako daleč nazaj, da bi Vas spominjal na zgodovino tega dogovora, kako je nastalo vprašanje o konverziji zemljiškoodveznega dolga aktu- elno v našem deželnem zboru dné 18. januarja 1887, ko se je naročilo deželnemu odboru, da pretehta to vprašanje, ali ne kaže, spremeniti 5% zemljiškoodvezni dolg v nižje obrestni dolg. Ne bodem se mudil pri kasnejših stadijih tega projekta, ne bodem govoril o raznih brošurah, časnikarskih razpravah, o pogajanji deželnega odbora, ustavil se bom le pri sklepih deželnozbornskih, storjenih v 15. seji dné 19. januarja 1888.

Takrat je bil sklenil deželni zbor (bere — liest):

«1. Zemljiškoodvezni dolg vojvodine kranjske, obstoječ iz še nerešenih obligacij vračunši premije, v skupnem znesku 3,966.508 gld. 35 kr., ki se je izračunil za 1. dan januarja 1888, preosnuje se v nov, davka prost deželni dolg brez državnega jamstva v najvišjem znesku 4,000.000 gld. za doštevno ceno po ne manj nego 94 gld. 90 kr. za 100 gld., koji je obrestovati po 4% poluletno za nazaj in poravnati v 40 letih od dné 1. julija 1888.»

V tem sklepu tiči princip naše konverzije, in, kakor Vam je vsem znano, zadobil je ta sklep tudi Najvišje potrjenje. Ali s tem sklepom še ni bilo vse storjeno, trebalo je premagati marsikatero zapreko, doseči od države marsikatero pridobitev. Prvo, kar smo storili že tedaj, 19. januarja t. l., je bilo, da smo naložili deželnemu odboru, naprositi vlado, da pridobi temu novemu dolgu razne olajšave, namreč, kar se tiče kolekov in pristojbin pri listinah in posebno pri poravnavnih pismih, da se potem obrestim dovoli prostost dohodarine in da vlada eventualne nove obvez-

nice sposobnim proglasi k plodonosnemu nalaganju glavnice cerkvá, občin, korporacij, ustanov, fidejkomisov in drugih glavnice, ki so pod državnim nadzorstvom ter da jih sprejme kot kavcije pri službenih in trgovinskih varščinah. To je bilo torej prvo in imeli smo v tem oziru pred seboj vzgled gorenje-avstrijskega deželnega zbora. Toda, gospóda, težave pri nas bile so veliko večje nego v Gorenji Avstriji. Izvirajo pa te težave iz onega pravnega razmerja, v katerem se nahaja dežela kranjska gledé svojega zemljiškoodveznega dolga proti državi. Ta razmera je bilateralna, mi smo državi na dolgu za dana posojila, smemo pa z druge strani terjati državno podporo na podlagi pogodbe z dné 29. aprila 1876. Ako smo se hoteli lotiti konverzijskega projekta, treba je bilo novega dogovora z državo, in računi so kazali, da bode konvertovanje ugodno za nas le tedaj, če dosežemo 5% eskomptno mero. Poleg te eskomptne mere 5% naprosili smo vlado, naj v podstavo svojega računa sprejme primanjkljaj, ki se kaže pri zemljiškoodveznem zakladu v 8letni dobi od leta 1888. do 1895., v onem znesku, kakor ga je bil izračunal deželni odbor ter prijavil vladi z dopisom dné 5. julija 1887. Razložek je ta, da je naš deželni odbor kontiral ta primanjkljaj z 574.100 gld., dočim ga je vlada hotela priznati le s 498.100 gld. Torej prva diferenca je bila pri tem primanjkljaji, druga v tem, da je država hotela privoliti le 4½% pri dekurzivnem eskomptu, dočim je dežela kranjska prosila 5%.

Trebalo je torej novega dogovora, s katerim bi se nadomestil stari z dné 29. aprila 1876. Ta novi dogovor nahaja se sedaj v Vaših rokah, imate ga pred sabo. Državni zakon je pooblastil državno upravo, na tej podstavi sklepati in dogovoriti se z deželo kranjsko.

Razume se, da je vsak tak dogovor nek kompromis, in ne smemo in ne moremo zanikati, da nismo dosegli vsega onega, kar smo nameravali. Tiste olajšave, o katerih sem prej govoril, gledé pristojbin, kolekov, dohodarine in gledé pravne kvalitete naših obveznic, smo pač dosegli, in vlada nam je tudi privolila gledé odstotne mere; ali gledé računanja pri primanjkljajih se vlada ni hotela udati, bilo je zamán vse pogajanje deželnega odbora, in tudi prizadevanja državnih poslancev niso tú imela ugodnega uspeha, vlada je ostala pri tem, da je primanjkljaj izračunati s 498.100 gld. Razložek se kaže v tem, da sedaj dežela kranjska ne bode toliko sprejemala od države, nego se je sprva bilo mislilo. Po računu deželnega zbora in deželnega odbora bi država morala tekom teh osem let, od leta 1888. do 1895., vsako leto dati deželi naši 136.427 gld., namestu tega bode sedaj dajala le letni donesek 127.227 gld., kakor vidite, je to diferenca 9200 gld., katero bomo morali trpeti skozi osem let. Ali naposled so vender prednosti tega novega dogovora tako evidentne, da je bil finančni odsek kakor tudi deželni odbor tega mnenja, da je pritrđiti novemu dogovoru. Prvič se mi naenkrat rešimo onega državnega dolga, kateri nas je zaviral zlasti pri vsaki novi investiciji; v prid kranjske dežele dobimo na razpolaganje na leto 127.000 gld., katere lahko porabimo v to ali ono investicijo, saj imamo v tem oziru se

mного storiti v deželi naši in, kar je največje važnosti, dočim je sedaj zemljiškoodvezni zaklad zahteval 16% priklado na direktni davek, bomo odslej seveda za daljši dolžni obrok shajali z 10% priklado. Z ozirom na to ne bom obširneje utemeljeval prvega nasveta finančnega odseka.

Preidem na drugi nasvet, kateri se glasi (bere — liešt):

«2. Dogovor sklenjen dné 16. t. m. med deželnim odborom in zavodom «Unionbank» na Dunaji, se odobruje. — Daš vom Landesausſchusse mit der «Unionbank» in Wien am 16. d. M. abgeſchlossene Uebereinkommen wird genehmiget.»

Deželni odbor je namreč v zmislu letošnjega deželnozborskega sklepa pozval in povabil razne kreditne zavode, naj vložé svoje ponudbe gledé onega novega deželnega posojila, s katerim je nadomestiti sedanji zemljiškoodvezni dolg. Dva zavoda sta vložila svoje ponudbe: unijska banka in «Länderbank» na Dunaji. Letos, 19. januarja 1888, v zadnjem zasedanju smo stavili kot minimum doštevne cene 94·80; kakor se vidi iz poročila deželnega odbora, priloga 1., se je ta doštevna cena v obeh ofertih izdatno prekoračila. En ofert glasi se na 95·90, drugi na 95·47½. Nastane torej vprašanje, katerej izmed teh dveh ponudb gre prednost, potem bomo rešili drugo vprašanje, ali sploh kaže na podlagi ugodnejše ponudbe finalizovati to konverzijo?

Kar se tiče ponudb, mislim, da je prednost one ponudbe, katero je stavila unijska banka, očitvidna. Ona daje 95·50, dočim «Länderbank» ponuja le 95·47½. Res je razložek minimalen, pri 100 gld. le 2½ kr., pri celi veliki skupni svoti znaša to 1000 gld. Naposled pa je dežela naša v takem položaji, da moramo računati tudi s tako majhnimi svotami. Dalje, oferta «Länderbanke» ni bila brez pogojev, temveč zahtevala je, da bi, ako bi do konca meseca junija kurz skupne papirne rente, ki je včeraj znašal 79·60, pal na 76, ona bila opravičena odstopiti od svoje ponudbe, oziroma od storjene pogodbe. To je pogoj, kateremu se po mnenji finančnega odseka dežela ne more vdati, zlasti ne v sedanjih nestanovitnih političnih razmerah, in zarad tega je bil finančni odsek mnenja, da kaže dogovoriti se z unijsko banko in sprejeti njeno ponudbo. Vplivalo je poleg teh razlogov, katere sem že omenjal, tudi to, da je unijska banka med vsem pogajanjem in obravnavanjem v marsikaterem oziru jako uspešno sodelovala zlasti s svojimi praktičnimi nasveti.

Drugo vprašanje pa je to, ali doštevna cena 95·50 sploh ni prenizka v to svrhu. Skliceval bi se tukaj na sklep, katerega smo bili storili začetkom tega leta v seji dné 19. januarja 1888, ko smo za minimalno doštevno ceno postavili kurz 94·90. Kurz, ki se je sedaj faktično dosegel, je torej za 60 kr. višji in to znaša pri skupni svoti zvišek 24.000 gld. Vzemimo Gorenjo Avstrijo, kako je ona konvertovala? V lanskej pomladi, ko so bile politične razmere in vsled tega tudi razmere denarnega trga ugodnejše nego sedaj, kar je razvideti iz kurza rent in deviznega kurza, konvertovali so za 94·90 torej za 60 kr. slabeje kakor

mi, in ako bi se mi ugovarjalo, da sedanji kurz gorenjeavstrijskih obveznic znaša 99 gld., potem treba opozarjati na to, da je v normalnih odnosajih, in ne bode se mi ugovarjalo od nobene strani, naj bode tudi praktično v takih zadevah bolje izučena nego jaz, da je v rednih odnosajih dnevni kurz vedno višji od doštevnega kurza, z druge strani pa tudi ne gre spregledati, da pripada Gorenja Avstrija najbogatejšim avstrijskim deželam, kjer je davčna sila najbolj razvita in vsled tega tudi njen kredit pri velikih kapitalistih nekoliko več tehta, nego naš. Ako se torej oziramo na to razmerje, pridemo vendar do tega zaključka, da smo v finančnem odseku smatrali to pogodbo z doštevno ceno 95.50 za dovolj ugodno: v imenu finančnega odseka bodem torej tudi nasvetoval, da bi se temu dogovoru, ki je bil sklenjen med našim deželnim odborom in med dunajskim zavodom unijsko banko, od strani deželnega zbora pritrnilo. Treba se tu ozirati posebno na nestalnost našega političnega položaja, odgovornost za finančni odsek in deželni zbor bi bila prevelika, ako bi se kakemu majhnemu, morda še dvomljivemu dobičku na korist hoteli odpovedati temu dogovoru. Lahko se čez noč spremeni politični položaj denarnega trga in vsa toliko važna stvar se lahko razbije.

Sedaj preidem k tretjemu predlogu, kateri se glasi (bere — liešt):

«3.) Deželni odbor se pooblaščuje, da izvrši konvertovanje kranjskega zemljiškoodveznega dolga v novo deželno posojilo po njemu danih navodilih. — Der Landesausſchuſs wird bevoſlmächtigt, die Conwertirung der krainiſchen Grundentlaſtungſchuld in daſ neue Landesanlehen nach den demſelben gegebenen Directiven durchzuführen.»

Tu nastane vprašanje, kaka so ta navodila, katera je imel finančni odsek v mislih, kake so bile direktive, o katerih govori odsek v svojem predlogu. Tu moram ustmeno dopolniti to, kar ni bilo mogoče vsled pomanjkanja časa povedati v kratkem pismenem poročilu.

Deželni odbor se pooblaščuje izvršiti konvertovanje zemljiškoodveznega dolga v novo deželno posojilo 4.000.000 gld., katero bode obrestovati s 4% in poplačevati tekom 40 let. Po razdolžnem načrtu, kateri se je bil včeraj izročil finančnemu odseku, je razvidno, da v tej vrsti za obrestovanje in poplačevanje potrebujemo za 40 let anuiteto 201.300 gld., in sicer v dveh enakih obrokih. Finančni odsek je pa mislil, da bolje kaže dvakrat na leto obrestovati, a le enkrat na leto razdolževati, in vsled tega se spremeni ta razdolžni načrt v toliko, da cela anuiteta ostane nespremenjena, pri posameznih obrokih pa je toliko predružačiti, da se v enem obroku več potrosi, ko se namreč ne bode le obrestovalo, ampak tudi razdolževalo. V tem smislu je izrazil finančni odsek svoje mnenje in meni dal nalogo, naj ga zastopam v tem slavnem zboru.

Kar se potem tiče ostalih navodil, v zvezi so ta navodila z dogovorom, sklenjenim med deželnim odborom in unijsko banko.

Precej v drugi točki nahajamo določbo, katera se glasi v nemškem izvirniku (bere — liešt):

«Die Kosten für die Herstellung dieser Titres hat das Land Krain zu tragen.»

To je na vsak način neko breme, katero prevzame deželni zaklad, breme, o katerem sta trdila zastopnika dunajske unijske banke, da bode znašalo 5- do 6000 gld. Reklo se je sicer, da troški ne bodo tako veliki, vendar se je včeraj v odseku, in sicer z več strani poudarjalo, kako velika nevarnost preti tukaj deželi naši v slučajih, če ne bodo titri taki, da jih bode težko, menda celo nemogoče ponarejati. Čim večja je tehnika dandanes, tembolj napreduje nevarnost ponarejanja. Vsled tega se je mislilo, da kaže poseben papir narediti, kar bi se morda najložje s tem zgodilo, da se tak papir brzojavnim potom naroči pri domači Krisperjevi tovarni. Govorilo se je dalje o posebnem umetnem tisku z barvami, morda z nekako višnjevkasto barvo, naglašalo se je tudi, naj bi se kolikor mogoče sporazumno postopalo z unijsko banko, ki je z lastnim interesom tukaj obvezana in udeležena, in naposled se je reklo, ako se tisk preskrbi v kaki domači tiskarni, da bi se tisk vršil pod nekim nadzorstvom, bodi si deželnega odbora, bodi si kakega drugega zanesljivega pooblaščenca.

Govorilo se je v odseku tudi o točki tretji, in tudi tukaj se je dala neka direktiva deželnemu odboru, katera se sicer meni prav za prav nepotrebna zdi. V zadnjem odstavku dovoljuje se namreč deželnemu odboru pravica, da sme za svoj zaklad sam po doštevni ceni 95.50 kupiti, oziroma prevzeti od unijske banke obveznice do zneska 150.000 gld. Finančni odsek je sodil, da je ta določba le na korist deželnim financam, je pa ob enem poudarjal, da se določba ne sme zlorabiti v spekulacijske namene, namreč da bi danes kupovali obveznice in jutri jih prodali, da si pridobimo diferenco. Mislim, da se to samo ob sebi razume, izpolnil sem pa le dolžnost svojo nasproti odseku, če to omenjam.

Končno, kar se tiče še neke direktive, ki je bila včeraj nasvetovana v odseku in ki meri na to, da bi se deželni odbor sporazumel z unijsko banko v to svrhu, da se jasno določi obrok gledé onih kuponov, kateri se proglasé zapadlim — Verfallszeit der Coupons —. Korist takega preciznega določila je tako očividna, da mi ni treba v tej zadevi več povedati, tako navodilo priporoča se samo po sebi.

Gospóda moja, pri koncu sem ter kot poročevalec nasvetujem slavnemu zboru, da na podlagi predlogov finančnega odseka stopi v specialno debato. Le nekoliko subjektivnih nazorov bi si pri tej priliki usojal tu izražati. Gospóda moja, v včerajšnji seji je naš čestiti gospod predsednik v jako toplih, navdušenih besedah bil izražal čut neomejene hvaležnosti, katera prešinja deželo kranjsko nasproti Njegovemu Veličanstvu, ki je s potrjenjem deželnozbornskega sklepa in novega državnega zakona, tikajočega se našega zemljiškoodveznega dolga, z nova dokazal svojo dobrotljivost in naklonjenost nasproti vojvodini kranjski. Besede našega prečastitega gospoda predsednika odmevale so glasno po tej dvorani, vsak izmed nas je čutil isto ž njim in isti čut navlada nas gotovo tudi danes, ko bomo finalizovali to stvar. Uverjen sem, da bode

ta konverzija plodonosna za deželo kranjsko v gmotnem oziru, skorej bi pa dejal, da bode še nekatere druge posledice imela in tudi te niso nevažne po mojih subjektivnih nazorih. Pri vsem delu lotili smo se tega projekta z enakim redkim, popolnoma nepokvarjenim soglasjem. Da tega ni bilo, da ni vsak izmed, bodi si te (desne — rechten) ali naše (leve — linken) stranke spolnil svoje dolžnosti v polni meri, bodi si, da je sedel v deželnem odboru ali da je bil deželni ali državni poslanec, nikoli ne bi bili tega dosegli, kar smo dosegli. Mislim, da ta sloga v materijelnem vprašanji bodi nam kazipot tudi gledé bodočnosti. Političnega nasprotja iz dežele spraviti ne moremo, dokler narodno vprašanje ni rešeno in dokler ste dve politični stranki zastopani v tej deželi. Ako pa bodemo slogo in vzajemnost ohranili vsaj pri gmotnih vprašanjih, bode to soglasje navzlic svoji omejenosti blagodejno vplivalo tudi na razmerje političnih strank, na splošno politično življenje na Kranjskem.

V tem zmislu končam svoje poročilo in predlagam, naj se prestopi v nadrobno debato.

(Klici na levi — Rufe links: «Dobro! Dobro!»)

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Otvarjam generalno debato. Želi kdo besede?

Abgeordneter Fudmann:

Ich bitte ums Wort! Hoher Landtag! Das Resultat, welches durch die Convertirung der Grundentlastungsschuld für das Land Krain erreicht wird, mag vielleicht manchen der verehrten Herren überraschen, denn durch die Umwandlung der Grundentlastungsschuld wird nicht nur der bisherige Bedarf für den Grundentlastungsfond um mehr als 80.000 fl. jährlich vermindert, sondern es bleiben auch noch für acht Jahre, vom Jahre 1888 bis 1895, die Beträge per circa 127.000 fl. jährlich frei zur Verfügung des hohen Landtages, welche der Staat dem neuen Uebereinkommen zufolge als Restsubvention an das Land Krain zu entrichten haben wird. Angesichts dieser Vortheile muß man sich fragen, woher denn dieses günstige Resultat kommt, und man könnte sich vielleicht im allgemeinen versucht fühlen, zu glauben, daß dasselbe aus der Reduction des Zinsfußes resultirt gegenüber den Obligationenbesitzern, indem die bisherigen 5% Obligationen in 4% umgewandelt werden sollen. Dieser Ansicht nun möchte ich entgentreten, und zu diesem Zwecke werde ich mir erlauben, einige Ziffern anzuführen.

Den Obligationenbesitzern muß das Land bei der Verlosung 5% Prämien zahlen, dazu muß noch gerechnet werden die Differenz zwischen Conventionsmünze und österreichischer Währung, daher fl. 110.25 für 100 fl. Bisher hat der Obligationenbesitzer also für fl. 110 $\frac{1}{4}$, Capital 4.72 $\frac{1}{2}$ Kreuzer Zinsen bezogen, da er die entfallende Einkommensteuer selbst gezahlt hat, die Verzinsung beträgt daher 4.28%, wenn die Obligationen als verlost betrachtet wurden, was nun bei allen geschehen soll.

Das Land Krain hat bisher von den Obligationen keinerlei Einkommensteuer gezahlt, sondern den entfallenden

Betrag den Obligationenbesitzern abgezogen, künftig sollen die Obligationen vollkommen von allen Steuern befreit sein, und das Land übernimmt die Zahlungspflicht für die alten Obligationen. Wir wollen nun erheben, was dem Lande das Geld kosten wird, wenn der Vertrag mit der Unionbank abgeschlossen wird? Für fl. 95.50 Capital müssen 4 fl. jährlich Zinsen bezahlt werden. Im Laufe der 40 Jahre müssen den Obligationenbesitzern für fl. 95.50 dann 100 fl. zurückgegeben werden, folglich stellt sich die Rechnung so dar, daß die 4 $\frac{1}{2}$ % Amortisation des Coursverlustes 180.000 fl. ausmacht.

Mit dem Abschlusse des neuen Uebereinkommens wird das Land die entfallende Einkommensteuer auf sich nehmen, solche beträgt 66.333 fl. Nun müssen wir rechnen, daß die Kosten für die Titres, die Einlösungsprovision zc. sich, gering gerechnet, ungefähr auf 10.000 fl. belaufen werden; rechnen wir alle Lasten, welche das Land übernimmt, zusammen, so ergibt sich die Summe von 256.333 fl. Verteilt man diesen Betrag von 256.333 fl. auf 40 Jahre, so kommen für ein Jahr 6408 fl. heraus, welche wir zu den Zinsen per 160.000 fl. für das Anlehenscapital vom Nominale vier Millionen dazuschlagen müssen; das macht jährlich 166.408 fl. Zinsen und Kosten. Factisch bekommen wir ein Capital von 3,820.000 fl. zugezählt für Nominal vier Millionen, es kostet uns also das Geld 4.357%. Wenn Sie nun diesen Ausgaben dasjenige entgegenhalten, was der Obligationenbesitzer bisher bekommen hat, nämlich 4.28%, so stellt sich heraus, daß der Gewinn für das Land Krain bei der Convertirung selbst ein illusorischer ist. Keinesfalls ist also ein Nutzen für das Land in der Convertirung der Obligationen an und für sich zu suchen. Es ist der Vortheil vielmehr damit zu erklären, daß wir das Uebereinkommen mit dem Staate vom 29. April 1876, welches dem Lande größere Vortheile verschafft hat, nunmehr escomptiren und dessen Vortheile ziffermäßig vor uns sehen. Von den sechziger Jahren her — ich hatte damals noch nicht die Ehre, Mitglied des hohen Hauses zu sein, aber ich habe die Verhandlungen des Landtages gelesen — bis in die siebziger Jahre hat man nahezu alljährlich die Klagen vernommen, daß die Grundentlastungsschuld zunehme, statt abzunehmen, trotz der Einzahlungen der Verpflichteten; der Grundentlastungsfond war wirklich ein Schmerzensfond für das Land Krain. Immer hieß es: «Wir kommen nicht auf, wir können die Lasten nicht tragen, welche dieser Fond erfordert», denn die Schulden sind, statt auf Grund des Amortisationsplanes abzunehmen, Anfangs von Jahr zu Jahr gestiegen. Ursprünglich im Jahre 1848 ist das Ablösungscapital auf 10,473.526 fl. bemessen worden, welches schon vom 1. November 1848 mit 5% verzinnt werden mußte. Davon hatten die Verpflichteten 4,807.308 fl., das Land 4,675.743 fl. und der Staat für Laudemialgebühren 987.371 fl. zu bezahlen. Nun hat aber der Staat, insofern er den Grundentlastungsfond selbst verwaltet hat, keine Beträge für den Grundentlastungsfond separat eingehoben und keinen Tilgungsfond gebildet, bis zum Jahre 1852 sind keine Steuerzuschläge für die Grundentlastung eingehoben worden, sondern man hat erst im Jahre 1852 damit angefangen und in so mäßigen Beträgen, daß nicht einmal die Zinsen gedeckt wurden, viel weniger etwas für die Capitals-Amortisation erübrigt wurde, welche plangemäß vom Jahre 1854 an, in 40 Jahren also, bis 1895 erfolgen sollte. Zur Zinsen-

zahlung wurden die Einzahlungen der Verpflichteten theilweise verwendet, welche ihre Schuld vom Jahre 1854 bis 1873 abzutragen hatten, überdies waren die Kosten der Durchführung der Grundentlastung zu tragen, und aus diesen Gründen ist die Schuld des Landes am 1. September 1861 an den Grundentlastungsfond, als solcher vom Landtage übernommen wurde, von ursprünglichen 4,675.743 fl., zuzüglich der Zinsen, schon auf 6,312.825 fl. gestiegen. Die Schuld ist also statt sich nach dem Amortisationsplane zu vermindern, Anfangs immer mehr gestiegen. Dieses Anwachsen hat den Herren im Landtage große Sorgen gemacht, denn es wäre eine 60% Umlage nur für den Grundentlastungsfond nöthig gewesen. Die hohe Regierung wurde öfter um Subventionen angegangen, worüber lange Verhandlungen schwebten. Endlich kam im Jahre 1876 das Uebereinkommen mit dem Staate zu Stande, welches für das Land Krain mit großem Vortheile verbunden war. Nicht nur daß vom Staate über eine Million dem Lande zinsfrei überlassen wurde, bekam das Land 175.000 fl. jährlich als Subvention und außerdem erhielt es das Zugeständnis, daß der Staat alle Beträge, welche über eine Steuerquote von 20 % vom Ordinarium hinausgingen, dem Lande gegen 5% Zinsen leiht, jedoch ohne Zinseszinsen. Insoweit sich diese Vortheile ziffermäßig darstellen lassen, belaufen sich dieselben — ich habe nur eine ganz oberflächliche Rechnung angestellt, durch das Uebereinkommen vom Jahre 1876 auf über drei Millionen. Daß ein solcher Vortheil damals für das Land erreicht werden konnte, bleibt stets ein Verdienst des damaligen Referenten des Grundentlastungsfondes, welcher schon 1863 in Form eines Lotterie-Anlehens eine Art Convertirung beantragte; seiner müssen wir heute besonders dankbar gedenken und der Herren, welche ihn in seinen vielfachen Bemühungen um die Hebung des materiellen Wohles des Landes stets unterstützt haben. Ueber die Vortheile, welche uns diese Transaction in nächster Zeit bietet, dürfen wir jedoch nicht vergessen, daß noch ein anderer Grund vorhanden ist, daß die Last für das Land Krain in nächster Zeit sich vermindern wird, nämlich, daß wir einen Theil der Schulden prolongiren, wenn wir auch fortan die bisherigen Steuern für den Grundentlastungsfond votirt hätten, würden wir im Jahre 1907 schon ganz schuldenfrei dastehen, und dann wäre die glückliche Zeit gekommen, in welcher unsere Kinder über diese Beträge, die uns heute so drückend scheinen, frei verfügen könnten, während wir durch das Uebereinkommen mit der Unionbank länger belastet bleiben, nämlich 40 Jahre von heute an, also bis zum Jahre 1928. Ein Theil des Vortheiles, den wir also heute vor uns sehen, rührt davon her, daß wir unsere Nachfolger bis 1928 mit Lasten für die Grundentlastung belegen. Diese Belastung ist andererseits jedoch insoferne zu rechtfertigen, als die Vortheile der Grundentlastung mehreren Generationen zu Gute kommen, die gegenwärtige Generation ohnehin schon durch die Kosten der Grundablösung und durch den Umstand umso schwerer belastet wurde, als bis zum Jahre 1852 gar keine Steuer für den Grundentlastungsfond eingehoben wurde, und als die Zahlungen der Verpflichteten nicht zur Amortisation des Capitaless, sondern zur Zinszahlung verwendet werden mußten. Von diesem Standpunkte aus ist die Prolongation eine gerechte und billige zu nennen. Das neue Uebereinkommen mit dem Staate sichert dem Lande die Vortheile

des Uebereinkommens von 1876 und escomptirt gewissermaßen dasselbe. Das Uebereinkommen mit der Unionbank halte ich für günstig, und dasselbe ist auch für die Obligationenbesitzer vom Vortheile, da diese das Capital von fl. 110.25 sofort bekommen, und wenn sie die neuen Obligationen nehmen wollen — der Emissionscours ist zwar noch nicht bekannt — so werden sie jedenfalls dieselben unter 100 fl. bekommen und daher höchstens $\frac{1}{10}$ bis $\frac{2}{10}$ % an Zinsen verlieren. Es ist also, alles in allem genommen, diese Transaction vom allgemeinen Standpunkte gerechtfertigt und für die Finanzlage des Landes günstig, deshalb werde ich dafür stimmen.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Želi se kdo gospodov besede v generalni debati?
(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Preidemo torej v specijalno debato. Prosim gospoda poročevalca, da prebere posamezne predloge finančnega odseka.

Poročevalec Šuklje:

(bere — liest:)

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) Da se prenaredi dogovor s c. kr. državno upravo z dné 29. aprila 1876, drž. zak. stev. 72, gledé kranjskega zemljiškoodveznega zaklada, pritrjuje se novemu dogovoru, kot priloga navedenemu v § 1. zakkona z dné 17. junija 1888, drž. zak. stev. —. Behufs Abänderung des Uebereinkommens mit der k. k. Staatsverwaltung von 29. April 1876, R. G. Bl. Nr. 72, betreffend den krainischen Grundentlastungsfond, wird dem im § 1 des Gesetzes vom 17. Juni 1888, R. G. Bl. Nr. —, als Beilage aufgeführten neuen Uebereinkommen die Zustimmung ertheilt.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich zum Worte.)

Prosim torej tiste gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé vstati.
(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Šuklje:

(bere — liest:)

2.) Dogovor, sklenjen dné 16. t. m. med deželnim odborom in zavodom «Unionbank» na Dunaji, se odobruje. — Das vom Landesauschusse mit der «Unionbank» in Wien am 16. d. M. abgeschlossene Uebereinkommen wird genehmiget.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich zum Worte.)

Prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé vstati.
(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Šuklje:

(bere — fíešt:)

3.) Deželni odbor se pooblaščuje, da zvrši konvertovanje kranjskega zemljiškoodveznega dolga v novo deželno posojilo po njemu danih navodilih. — Der Landesausschuß wird bevollmächtigt, die Convertirung der krainischen Grundentlastungsschuld in das neue Landesanlehen nach den demselben gegebenen Directiven durchzuführen.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich zum Worte.)

Prosim torej gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Šuklje:

Predlagam tretje branje.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Nasvetovalo se je tretje branje. Ker mislim, da proti temu ne bode ugovora, prosim gospode, ki se strinjajo s predlogi, sprejetimi v drugem branji, tudi v tretjem branji, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlogi so sprejeti tudi v tretjem branji. S tem smo dovršili dnevni red, pa tudi zasedanje.

Za besedo se je oglasil gospod poslanec Kersnik.

Poslanec Kersnik:

Slavni zbor! Menim, da se nikakor ne motim, ako izrekam, da so nás danes in véeraj naznanila predsednikova o bolezní našega častitega deželnega glavarja gospoda grofa Thurna obdala z globokim obžalovanjem in sočutjem in da je umestno, da damo temu dušek tudi v zbornici. Mislim, da Vam govorim iz srca, ako se obračam do gospoda deželnega glavarja namestnika s prošnjo, da poroča deželnemu

glavarju gospodu grofu Thurnu brzojavno, kako toplo in gorko želimo, da se mu zdravje kmalu v polni meri zopet vrne.

(Živahno odobravanje. — Lebhafter Beifall.)

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Vseobče odobravanje besed gospoda predgovornika mi je dokaz, da se visoka zbornica strinja z njegovimi besedami in skrb mi bode, da njegov nasvet in sklep deželnega zbora zvršim.

Slavni zbor!

(Poslanci vstanejo. — Die Abgeordneten erheben sich.)

Dognali smo danes za našo deželo jako važno zadevo, katere korist je poudarjal z jedne strani že deželni odbor v svojem poročilu, z druge strani danes ustno gospod poročevalec finančnega odseka. Dobrodejne posledice današnjih sklepov bode v kratkem čutila dežela naša. Mogoče bode deželnemu zastopu brez visjega obremenjenja storiti mnogo, mnogo več za deželne koristi, kakor se je moglo zgoditi do sedaj. Zaradi tega mislim, da moramo današnje sklepe imenovati srečne in da jih bode dežela hvaležno pozdravljala. Da se nam je posrečilo zvršiti to zadevo, za to so nam bile okolnosti ugodne. Mogoče, da bode kdo ugovarjal, da bi se bila dala stvar rešiti in zvršiti še ugodneje, a to je vprašanje, o katerem pač ni mogoče govoriti. Celó trditi se dá, da ne bi bilo lahko mogoče izvesti stvar ugodnejše, kakor se je baš izvedla, in zaradi tega, gospóda moja, moramo hvaležni biti, da nam je bilo mogoče, da nam je bila dana prilika, izkoristiti to ugodno položenje denarstvenega tržišča, in zahvaliti se imamo za to, kar sem že v svojem uvodnem govoru omenil, le Njegovemu Veličanstvu presvetlemu cesarju (klici na levi — Rufo links: Dobro! Dobro!), in zaradi tega, gospóda moja, je naša dolžnost, da tudi sklenemo svoje zborovanje z mislijo na Njega, presvetlega našega cesarja, in zatorej vskliknem: presvetlega našega cesarja, Franca Josipa I., Bog živi! Trikrat mu Slava in Hoch!

(Burni trikratni «Slava»- in «Hoch»-klici. — Stürmische dreimalige «Slava» und «Hoch»-Rufe.)

Proglášam deželni zbor vojvodine Kranjske zaključenim. — Ich erkläre den Landtag des Herzogthumes Krain für geschlossen.

Zaključenje seje in deželnega zborovanja ob $\frac{3}{4}$ 12. uri dopoldne. — Schluss der Sitzung und der Landtagsession um $\frac{3}{4}$ 12 Uhr vormittags.